

П. М. Любченко, д-р юрид. наук,
доц., доц. каф. державного
будівництва та місцевого
самоврядування Національної
юридичної академії України
ім. Ярослава Мудрого

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проблема інформування населення стосовно управлінських рішень, які приймаються органами місцевого самоврядування й безпосе-

редньо зачіпають інтереси громадян залишається однією з найбільш актуальних. Сьогодні процес ініціювання, підготовки, прийняття та виконання рішень в органах місцевого самоврядування залишається непрозорим. Громадяни не знають, що робить влада, і, звичайно, думають, що вона для вирішення їх питань нічого не робить, а діє лише для задоволення власних потреб та інтересів.

Відкритість влади є найважливішою ознакою демократичності суспільства. Питання відкритості влади є багатограним і складним, оскільки стосується багатьох напрямків функціонування системи органів публічної влади. Основною є проблема забезпечення інформаційної відкритості, тобто створення умов для доступу кожного громадянина до інформації щодо діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Цим зумовлена необхідність удосконалення правового регулювання забезпечення права громадян на інформацію у сфері місцевого самоврядування.

Конкуренція та прозорість найбільшою мірою сприяють відкритості влади. Конкуренція сприяє відкритості тим, що обмежує можливість окремих осіб чи груп щодо набуття ними абсолютних позицій домінування й спонукає учасників відносин до більш чесної поведінки. Прозорість уможлиблює існування громадського контролю, що підвищує відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, забезпечує зворотний зв'язок в обох напрямках: «громада - влада» і «влада - громада», підвищує довіру останньої до влади.

Гласність в роботі органів місцевого самоврядування це не лише конституційна вимога організації їх діяльності, а й основна умова подальшого розвитку інституту місцевого самоврядування в цілому. Часті органи та посадові особи місцевого самоврядування, вирішуючи велику кількість питань місцевого значення, забувають про необхідність об'єктивного відображення своєї роботи в пресі. Засоби масової інформації змушені конкурувати один з одним, а тому оприлюднюють переважно цікаву та гостру інформацію критикуючи діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. В результаті виборці отримують більше негативної інформації про стан справ у громаді ніж позитивної, а тому досить велика ймовірність того, що голосувати вони будуть за зміну посадовців в владних органах. Таким чином, висвітлення діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування не менш важливе, ніж сам результат практичної діяльності.

Права громадян на доступ до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування закріплені в Конституції і законах України. Норми, які визначають механізм інформування фізичних і юридичних осіб про діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, містяться у Законах України: «Про інформацію», «Про звернення

громадян», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» й інших правових актах. Але, як показує практика, існуючий порядок регулювання відносин у цій сфері є недосконалим. Необхідне підвищення рівня відкритості (прозорості) влади та спрощення процедур громадського контролю. Задля забезпечення ефективного діалогу між громадою і владою в процесі прийняття й виконання управлінських рішень додатково має здійснюватися цілий комплекс заходів щодо впровадження відповідних положень указаних нормативно-правових актів, а особливо тих, що стосуються питань удосконалення контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування з боку громади і окремих громадян та створення відповідних режимів, для ефективної протидії зловживанням посадовців та боротьби з корупцією.

Передбачене законом право громадян на отримання всебічної, повної та об'єктивної інформації про функціонування обраної ним влади, про її плани та можливі напрями дій щодо нього самого або його прав і законних інтересів повинно забезпечуватися не лише органами державної влади та місцевого самоврядування, а усією системою інших інститутів громадянського суспільства. Запорукою відкритості влади є існування суспільного запиту на отримання достовірної та вичерпної інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, активна позиція громадськості щодо влади. Процес забезпечення реалізації принципу гласності вимагає подальшого розвитку та формування належної нормативної бази, яка має встановлювати права й обов'язки всіх учасників суспільних відносин, а також конкретні форми та методи їх реалізації.

Важливим напрямком реформи, з метою ефективного забезпечення прозорості органів влади та їх підконтрольності територіальній громаді має бути впровадження електронного врядування, що передбачає можливість будь-якої фізичної чи юридичної особи через Інтернет звертатися із запитом до органів місцевого самоврядування по необхідну інформацію та отримання публічних послуг. Сьогодні члени громад позбавлені такої можливості. Це пояснюється нерозвиненістю вітчизняного інформаційного простору, закритістю значних масивів інформації і, знов-таки, слабким технічним забезпеченням органів місцевого самоврядування (немає сучасних комп'ютерних мереж, програмного їх забезпечення, тощо). Вся робота по створенню "електронного самоврядування" обмежується головним чином відкриттям сайтів із загальною інформацією, яка найчастіше носить рекламний, або презентаційний характер і як максимум можлива організація інтерактивного режиму спілкування за допомогою електронної пошти.

Подальший розвиток місцевого самоврядування неможливий без підняття рівня відкритості органів місцевого самоврядування. Робота в цьому

напрямку має вестися постійно й системно, адже ці органи найбільше наближені до конкретного громадянина, тому до них повинні бути підвищені вимоги й відповідальність у сфері забезпечення прозорості влади.